Náučný chodník Bývalá Botanická Záhrada

Kraj:	Trnavský
Okres:	Trnava
Geomorfologická jednotka:	Podunajská pahorkatina
Geologická jednotka:	neogénna panva
Chránené územie:	žiadne
Prístup:	bus MHD Trnava, Botanická
Východisko:	Trnava, Botanická ul.
Trasa:	Trnava, Botanická ul., areál bývalej botanickej záhrady Materiálovotechnologickej fakulty STU so sídlom v Trnave
Dĺžka, prevýšenie:	0,8 m, prevýšenie žiadne
Čas prechodu:	0,5 h
Počet zastávok:	10
Náročnosť:	nenáročná trasa

Zameranie chodníka: prírodovedný (botanický), ekovýchovný

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, letný (apríl až október)

Nadväznosť na turistickú značku: nie je; verejne sú na webe správcu dostupné obrázky informačných panelov > .PDF

Rok otvorenia: 2008

Aktuálny stav: Náučný chodník je v dobrom stave.

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: Slovenská technická univerzita v Bratislave, Materiálovotechnologická fakulta so sídlom v Trnave, Katedra environmentálneho inžinierstva, Botanická 49, 917 24 Trnava

Poznámka: Otváracia doba, komentované prehliadky, ekovýchovné a prezentačné aktivity – doc. Ing. Kristína Gerulová, PhD., kristina.gerulova@stuba.sk

Využiteľnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre terénne vyučovanie.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Trnava. Krajské a okresné mesto vyše 40 km severovýchodne od Bratislavy na riečke Trnávke v Trnavskej pahorkatine v rámci plochej Trnavskej tabule na riečnych štrkopieskových akumuláciách prikrytých sprašami. Prvá písomná zmienka o trhovej osade s dnešným názvom na Českej ceste pochádza z roku 1211. V roku 1238 ako prvá na Slovensku získala mestské výsady. Rozmach nastal najmä od polovice 16. storočia, kedy sem z dnes maďarského Ostrihomu presídlili pred tureckým ohrozením rímskokatolícke cirkevné inštitúcie (arcibiskupstvo, kapitula). V roku 1636 bola založená Trnavská univerzita, ktorá po presťahovaní do Budína v roku 1777 zakrátko zanikla. Začiatok prevádzky konskej železnice z Bratislavy v roku 1846 nasledoval ďalší priemyselný i kultúrny rozvoj (sladovňa, cukrovar, strojárne, výroba čokolády). V roku 1870 tu z iniciatívy Andreja Radlinského vznikol Spolok sv. Vojtecha pre vydávanie a šírenie slovenskej rímskokatolíckej literatúry. Pre množstvo kostolov získala prezývku Malý Rím, resp. Slovenský Rím. V 20. storočí bol najvýznamnejším strojársky, potravinársky, sklársky, odevný priemysel, energetika, od roku 1967 tu sídlila Pedagogická fakulta Univerzity Komenského, ktorú v roku 1986 vystriedala Materiálovotechnologická fakulta Slovenskej technickej univerzity. Ako menovkyňa historickej univerzity vznikla v roku 1992 novodobá Trnavská univerzita v Trnave, aktuálne s piatimi fakultami. V meste sa narodil a pôsobil hudobný skladateľ Mikuláš Schneider-Trnavský (1881 – 1958). Nachádza sa tu veľké množstvo zachovaných významných stavebných a kultúrnych pamiatok historických, napr. hradobné múry s vežami a baštami, mnoho meštianskych a cirkevných budov, ale aj novodobých, napr. cukrovar a jeho sklad (1900), evanjelický kostol (1924), diela arch. Emila Belluša: automatický mlyn NUPOD (1938) a železobetónový vodojem (1954). Mesto kladie veľký dôraz na zlepšovanie kvality životného prostredia – napr. smerovaním k udržateľnej mobilite: ako prvé mesto na Slovensku v roku 1988 odstránilo motorizovanú dopravu v centre, masívne sa budujú mestské cyklotrasy, bol tu vybudovaný prvý automatický parkovací dom pre bicykle na Slovensku (12 m vysoká cykloveža pri železničnej a autobusovej stanici) –, za čo získalo ocenenia ako Európske mesto stromov a Enviromesto (2017).

Bývalá botanická záhrada v Trnave. Park na sídlisku Prednádražie západne od centra Trnavy asi 1 km severozápadne od jej železničnej stanice v areáli a správe Materiálovotechnologickej fakulty Slovenskej technickej univerzity v Bratislave so sídlom v Trnave. Prvá zmienka o botanickej záhrade v

Trnave sa objavila v investičnom zámere v máji 1966 a už v roku 1967 bola na pozemku s rozlohou 1,4 ha založená ako Botanická záhrada Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského v Trnave. Členila sa na časť pre praktickú výučbu ekologického a poľnohospodársko-sadovníckeho charakteru (nezachovala sa) a časť pre praktickú výučbu dendrologického charakteru koncipovaná ako arborétum. V roku 1977, kedy bola zaradená do sústavy botanických záhrad ČSSR, v záhrade rástlo 854 ovocných stromov (40 odrôd), 2 209 ks viniča (10 odrôd), 460 ks ruží v rozáriu (5 sort) a v arboréte 30 druhov ihličnanov a 400 ks kríkov. V roku 1986 Pedagogická fakulta Univerzity Komenského presídlila do Bratislavy, pričom do uvoľnených priestorov sa nasťahovala Materiálovotechnologická fakulta Slovenskej technickej univerzity v Bratislave so sídlom v Trnave (MTF STU). Technicky orientovaná fakulta pri výstavbe laboratórií odrezala záhradu od zvyšku campusu. Týmto jej odčlenením spolu so zmenou zamerania výskumu novej fakulty záhrada postupne stratila svoj význam a využitie a v roku 1995 došlo aj k jej formálnemu zániku. Po rokoch (2004) vďaka záujmu pracovníkov Ústavu integrovanej bezpečnosti (pôvodným názvom Katedra environmentálneho a bezpečnostného inžinierstva) MTF STU o osud bývalej botanickej záhrady sa postupne zameral skutkový stav, vykonala inventarizácia drevín a spracovala vízia rozvoja areálu. V roku 2006 fakulta pristúpila k postupnej revitalizácii záhrady a jej sprístupňovaniu verejnosti. V roku 2007 sa za pomoci dobrovoľníkov a študentov MTF STU odstránili nálety a územie sa vyčistilo od odpadu, v roku 2008 sa odborne ošetrili dreviny, začalo sa s pravidelnou kosbou, odstránili sa prestarnuté a málo hodnotné dreviny, uskutočnila sa náhradná výsadba a nainštalovali sa panely náučného chodníka. Neskôr bolo v súčinnosti s mestom Trnava zabezpečené oplotenie záhrady, pokračovalo sa najmä v zmladzovaní krov, odstránili sa ruiny pôvodného skleníka. V roku 2011 sa sprístupnil chodník spájajúci Bottovu a Botanickú ulicu pre prístup verejnosti do areálu zrevitalizovanej záhrady. Aktuálne v nej možno pozorovať na zhruba štvrtine pôvodnej plochy vyše 350 ks drevín (zväčša označených tabuľkami), o. i. napr. sekvojovec mamutí, céder himalájsky, kryptoméria japonskú, citrónovec trojlistý, ľaliovník tulipánokvetý, dáždnikovec praslenovitý, araukáriu andskú, judášovce strukovité, bambusy, borovicu himalájsku, ale aj kiwi, dulu či mišpuľu. V marci 2020 v záhrade vznikla mestská včelnica. Keďže podľa aktuálnej legislatívy záhrada nespĺňa kritériá kladené na botanické záhrady, jej oficiálne pomenovanie je Bývalá botanická záhrada. Je verejnosti sezónne voľne prístupná (spravidla apríl – október za pekného počasia denne 8 – 18 h) a je možné si ju naplno užívať – chodiť po tráve, dotýkať sa stromov, relaxovať alebo piknikovať. Je v nej možná výučba pre základné či stredné školy (kontakt v poznámke vyššie).

Podunajská pahorkatina. Rozsiahly geomorfologický celok v juhozápadnej časti Slovenska medzi Pezinkom a Trstínom na západe, Šahami a Štúrovom na východe, Sencom, Sereďou, Novými Zámkami a Dunajom na juhu s jazykovitými výbežkami k severu pozdĺž riek k Novému Mestu nad Váhom, Bánovciam nad Bebravou, Zlatým Moravciam, Pukancu a Sebechlebom, tvoriaci severnú a severovýchodnú časť Podunajskej nížiny. Na juhu susedí s Podunajskou rovinou, na západe ju ohraničujú Malé Karpaty a Považské podolie, zo severu do nej prenikajú ďalšie jadrové (Považský Inovec, Strážovské vrchy, Tribeč, Hornonitrianska kotlina) a na východe vulkanické geomorfologické jednotky (Pohronský Inovec, Štiavnické vrchy, Krupinská planina a Burda). Podunajská pahorkatina sa rozprestiera v oblasti dolných tokov Váhu, Nitry, Žitavy, Hrona a Ipľa (tvoriaceho s Dunajom na juhovýchode slovensko-maďarskú štátnu hranicu) v nadmorských výškach od 103 m (povyše ústia Ipľa do Dunaja) do zhruba 400 m (severovýchodne od Pukanca v cípe zabiehajúcom pozdĺž Sikenice hlboko do Štiavnických vrchov). Povrch pahorkatiny je hladko modelovaný, striedavo rovinný – na nivách a terasách vodných tokov (hliny, piesky, štrkopiesky) či spraševých tabuliach (spraše, sprašové hliny) – a mierne zvlnený až zvlnený – na širokých a plochých chrbtoch so svahmi plytkých i hlbokých dolín a úvalín na erózno-denudačne rozčlenených zvyškoch neogénnych morských a jazerných akumulácií (íly, piesky a štrky), proluviálnych kužeľoch pod úpätiami susediacich pohorí (ostrohranný skelet, zvetralé valúny), ostrovoch naviatych pieskov či vulkanických tufov alebo na miestach postihnutých nerovnomernými tektonickými pohybmi, ktoré sa prezentujú mozaikou lokálnych (zamočiarených)

zníženín a (zalesnených) vyvýšenín a náhlymi (pravouhlými) zálomami riečnej siete. V dôsledku tejto pestrosti reliéfu so striedajúcimi sa nápadnými, prevažne severo-južným smerom pretiahnutými paralelnými vyvýšeninami a zníženinami sa člení pahorkatina na 11 geomorfologických podcelkov – dielčích pahorkatín (Trnavská, Nitrianska, Žitavská, Hronská a Ipeľská) a nív (Dolnovážska, Nitrianska, Žitavská, Hronská, Čenkovská a Ipeľská). Neogénne sedimenty, prekryté sprašami a sprašovými hlinami tvoria materskú horninu černozemí a hnedozemí, patriacim k najúrodnejším pôdam Slovenska. Okrem na nich pestovaných obilnín a olejnín tu má výborné prírodné podmienky a dlhú tradíciu aj vinohradníctvo. Lesy sa prakticky nezachovali, s výnimkou miniatúrnych lokálnych zvyškov historických dúbrav či dubohrabín či ostrovov na menej úrodnom podloží (štrky, vulkanity). Na tektonické poruchy viazané prirodzené teplé a studené minerálne pramene (Dudince, Santovka, Levice, Piešťany) dopĺňajú umelé geotermálne pramene (vrty) (Štúrovo, Podhájska, Poľný Kesov).

Názvy informačných panelov

1. Bývalá Botanická záhrada
2. Založenie a história záhrady
3. Stromy v Botanickej záhrade
4. Stromy v Botanickej záhrade
5. Stromy v Botanickej záhrade
6. Stromy v Botanickej záhrade
7. Kompostovanie
8. Stromy v Botanickej záhrade
9. Revitalizácia záhrady
10. Predtým a potom…

Bývalá Botanická Záhrada

